

אמונה ובטחון בהקב"ה

בתקופתו של החפץ חיים זצ"ל שימש הגאון רבי אליעזר זליג ראובן גורדון זצ"ל כראש ישיבת לומדה. הוא היה 'מחדש' עצום, וה'חפץ חיים' היה שולח אליו תלמידים שחפצו להעמיק בלימוד סוגיות הגמרא.

בשנת תרע"ד פירצה מלחמת העולם הראשונה. רעב גדול השתרר בכל העולם. גם תלמידי ישיבת לומדה חשו על בשרם את הרעב הנורא. בקושי היו מוצאים פת לחם לחלק לבחורים.

ביום מן הימים התדפק בחור ישיבה של דלתו של רבי אליעזר גורדון, ובקש ללמוד בישיבתו. ומה הוא? מן הישיבה בראדין.

"שאלתי את החפץ חיים" - כך סיפר - "כיצד אוכל להינצל מן הרעב ושאר הצרות הסובבות בעולם, והוא ענה לי: 'קבל עליך עול תורה'. אמרתי לו שרוצה אני לקבלו, והוא שלחני לכאן..."

יצא הרב גורדון והבחור הבלתי מוכר לעומקם של דפי הגמרא, מקשים מכאן ומתריצים משם, מעלים סברות ופרכים אותן - עד שהגיע זמנה של ארוחת הצהריים בישיבה.

זמן הארוחה הגיעה, אך ארוחה - אין. אפילו לחם אין בממצא. "על כל הקושיות שהצבתי בפניך, בעיני הוי"ט, אמר רבי אליעזר לתלמידי שהגיע מראדין, אך קושיה אחת נותרה לי, שלא תוכל לתרץ: 'וכי תאמרו מה נאכלו?'"

עודו מדבר עמו, ונקישות נשמעו על הדלת. יהודי אחד עמד שם, ובידו שק גדול וכבד, מלא בלחמים טריים ומדיף ריח ניחוח.

"רעייתי חמלה על הבחורים", סיפר היהודי. "ודאגה עבורם ללחם. היא השיגה חצי שק קמח, ומהבוקר לשה בצק ואופה לחמים."

"ראה נא", אמר הרב גורדון לתלמידו, לאחר שהודה ליהודי הנדיב ושיגר את תודותיו הנרגשות לרעייתו הרחמנית, "לא היתה לי תשובה לקושיה של 'מה תאכלו', ואף לך לא היתה תשובה, אך ל'קב"ה יש תשובה על כל קושיה. בשעה שאני תהיתי בלבי מה יאכלו הבחורים, כבר היו הלחמים המיועדים עבורם נאפים בתנור!"

האמונה בבורא - המענה האמיתי

ל'קב"ה יש תשובות! לעיתים עלינו רק לחכות. להאמין, להתאזר בסבלנות, ולחכות. דומה הדבר לאדם החולם חלום, שעל פי הגמרא בברכות (נז ע"א) - סימן לעשירות הוא. האם פירוש הדבר שבאותו יום הוא יזכה בפיס? צאו וראו את חלומותיו של יוסף הצדיק... עשרים ושתיים שנה חלפו עד שהתגשמו, ולא רק זאת, אלא שבאותן עשרים ושתיים שנה נראה היה שמציאות החיים הפוכה לגמרי מן החלום!

שק הלחמים הוא דוגמה אחת מני רבות, לתשובות המופלאות שהקב"ה מכין לנו, והאמונה בבורא עולם היא המענה האמיתי היחיד, לקושיות הגדולות שמזמן לנו העולם הזה.

ומה היתה התשובה לרעב שפקד את ארץ כנען, בדיוק כאשר הגיע אליו אברהם? הנה, בפרשת השבוע 'לך לך', כבר מסופר לנו: "ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו... ואברם כבד מאוד במקנה בכסף וזבחה" (בראשית יג א-ב).

הבטחתו של הקב"ה בתקיים, והעושה את דברו - לא יפסיד. אמנם לא תמיד המהלך גלוי והטוב מגיע בצמוד למעשה, אך המאמין האמיתי אינו תולה את אמונתו בתגמול מזיד. (מתוך 'משכני אחרך').

המשך עיון ודעת' מעמ' 4

הרב המחבר השיב על דבריו, שמכיון שבאשר הוא שם הוא חוזר בתשובה ומתחרט על מה שעשה, הרי אין לך דבר שעומד בפני התשובה, ואדרבה נוסח הברכה 'הגומל לחייבים טובות', הולם את מעשיו. ומה גם שאין למדים הלכה מפי מדרש וכו', ע"ש. והכא נמי יש לתלות שאחר שחלה, עשה תשובה על מה שהלך ללא מסיכה ואין לך דבר העומד בפני התשובה וראוי להתפלל על בעל התשובה זה שיחזור לאיתנו ומשיך לקיים תורה ומצוות.

ובר מן דין האם אדם שנסע במהירות או לא שמר על בריאותו כדבעי ונפל למשכב לא נתפלל לרפואתו והרי אם מצוים אנו לעשות פעולה להצילו, שהרי אף אחד לא יפסוק לנהג אמבולנס שלא לנסוע להצילו או לרופא שלא יתעסק ברפואתו, א"כ מאי סברא היא לומר שלא נתפלל לרפואתו דמה גרע תפילה הנהגה.

ועוד איתא בירושלמי (שבת פ"ד ה"ג) ורבנן אמרי תשעים ותשעה מתים בפשיעה ואחד בידי שמים, ע"כ. ועי' שם במפרשים ש"כ בזה. ועי' להרמב"ם (פ"ד מהלכות דעות ה"ט) דרוב סליים באים על ידי פשיעת האדם, ע"ש. וציינו דכנראה מקורו מהגמ' ה"ל (עי' שו"ת באר משה סי' נה להגאון רבי משה נחום ירושלימסקי). וא"כ לא נתפלל כמעט על אף אחד דהרי רבותינו הסהידו לן שרובא דרובא מתים מחמת שפשעו בעצמם וזה בודאי לא שייך למימר כלל. לכן הנלע"ד שצריך חייבי להתפלל על חולה זה שיחזור לאיתנו לשמור תורה ומצוות אף שפשע בהם שלא חשב מסיכה.

הלכה ודעת נידונים הלכתיים בסוגיות ה'דף היומיומי'

לחם משנה ועירוב בכיור שנתחבר ע"י קיסם

בסוגיית הגמ' עירובין דף פא. נתבאר דין עירובי חצירות בפת שלמה, והובאו דברי רב חסדא, שאם חיבר פרוסות ככר על ידי תחיבת קיסם עד שהכר נראית שלמה ואין ניכר מקום החיבור דינה כפת שלמה.

הבית יוסף (או"ח סי' קס"ח ד"ה כתב המדכי) בשם הרוקח (שכ"ט) מבאר שמכאן יש ללמוד גם לענין לחם משנה, שאם יש לאדם שני חצאי לחם ואין לו לחם שלם, יחברם ביחד (כגון קיסם וכדו') או בדבר אחר שלא יהיה הלחם נראה כמחובר משני חלקים אלא כלחם אחד, ובכך יהיה דינו כדון שלם לענין מעלת בציעה על השלם ולא על הפרוסה, ולענין שיהיה כשר לבצוע עליו בשבת שצריך לבצוע על לחם שלם. וכן פסק להלכה בשו"ע (שם סק"ב), ובמג"א (סק"ג) כתב, שאם נראה שנתחבר יחד לא היה שלם.

ויש לדון בדברי הרוקח, דלכאורה יש לחלק בין עירובי חצירות ללחם משנה, שמה שצריך בעירובי חצירות פת שלמה הוא משום איבה, שלא נאמר שהוא הביא פת שלמה וחבירו הביא פרוסה, ולכן תיקנו שם חכמים שיצטרפו כולם להביא פת שלמה, וכיון שהטעם הוא משום איבה, מועיל חיבור בקיסם, שכיון שעתה נראית הפת כשלמה ואז אין עוד חשש איבה בדבר. אבל לענין שבת שצריך לחם משנה שלם, מהיכי תייתי שחיבור על ידי קיסם מועיל, כיון שכאן צריך שיהיה חיבור אמיתי שיעשה את הפת לשלמה ולא רק שתהיה נראית כשלמה, וחיבורי אדם אינם חיבור. כן הקשה בפנים מאירות (זבחים קה: ד"ה חיבור) הובא בפנינו הלכה שם.

ובאליה זוטא (מנהגים סי' ג') הקשה גם כן על הרוקח כמו שהקשה בפנים מאירות מסברא, שיש לחלק בין עירובין שהטעם היא משום איבה לבין לחם משנה שהטעם הוא שצריך לחם שלם.

ומכאן שאלה זו כתב האליה זוטא שבאמת דברי הרוקח והבית יוסף אינם עוסקים במי שיש לו פת שלמה, ומי שיש לו שלמה ודאי צריך ליטול אותה ולא את הפת שחיברה בקיסם, כיון שהיא אינה חשובה כשלמה לעומתה. ורק במי שאין לו אלא פרוסות אלו, חידש הרוקח שאע"פ שמעיקר הדין מותר לו להשתמש גם בפרוסה, (שהרי אינו צריך להימנע מלאכול מחמת חסרון השלמה, אלא יכול לאכול מה שיש לו), מכל מקום אם אפשר לחברם בקיסם יעשה כן כיון שלכמה ידיו כשלם, והרי זה עדיף על כל פנים ממה שתשאיר פרוסה לגמרי, ועל פי זה פסק באליה רבה (שם סק"ה) שאם יש לו פת שלמה לא ישתמש בפת שחיברה בקיסם, והביאו במשנ"ב (שם סק"ט).

ובתוספת שבת (סי' רע"ד סק"ב) תירץ קושיית הפנים מאירות באופן אחר, וכתב שדין לחם משנה אינו חובה מן התורה, ואף האסמכתא שהסמיכוהו חכמים (שבת קיז: ע"ג) על מה שנאמר (שמות טז, כב) 'לחם משנה' אינה אלא אסמכתא ולא דרשה גמורה, וטעם ההקמה הוא משום כבוד שבתה, ומשום שפרוסה אינה דרך כבוד שדרכו של עני בפרוסה, אם כן באופן זה שחיברה בקיסם והוא דרך כבוד יוצא בה ידי חובת לחם משנה, ועל דרך שכתב במנחת יעקב (לרבי יעקב ריישר שו"ת סי' יב') [לענין פת שחסר ממנה מקצת], שכיון שלענין עירוב נקרא שלם ואין בו איבה ודעת הבריות נוחה ממנו לקרותו שלם, גם דעת המקום נוחה הימנו להיות נחשב לשלם, ואין בזה ביזוי מצוה, ורק בהלכות שאינן תלויות בכבוד נאמר הדין שחיבורי אדם אינם חיבור.

ובחלקת יעקב (שו"ת או"ח סי' צג') תירץ גם כן קושיית הפנים מאירות על דרך זו [אך בלי לחלק בין מצוה דאורייתא לדין דרבנן] על פי הדברים הנזכרים, שהרי הטעם שכבוד המצוה צריך להיות בשלם דווקא, הוא משום שדרכו של עני בפרוסה, וכשדעת הבריות נוחה הימנו לקרותו שלם, שוב אינו בגדר דרכו של עני בפרוסה. ומסיק שאין לדחות דברי הרוקח, שדבריו דברי קבלה, וכפי משנת' שנפסק בשו"ע.

לקבלת הגליון במייל: 7676400@gmail.com

המערכת: "שערי דעת" רח' המגינים 32 ת.ד. 1778 טבריה טלפקס. 077-4102298 דוא"ל: Shaare.daat@gmail.com

ניתן להיות שותפים באמצעות "נדרים פלוס" שערי דעת - טבריה

אמסר בס"ד. בשיעור דף היומי בביהמ"ד 'שערי דעת' מידי יום בשעה 18:45 בערב "שמעו ותחי נפשיכם" ניתן להאזנה בקו השיעורים של "שערי דעת" 074-740-32-90 ללמוד. להחכים. לדעת. או בקול הלשון 6761*

פנינו דעת

גליון לעמלי התורה ונשיאי דגלה בעיה"ק טבריה ת"ו

גליון מס' 107 פרשת 'לך לך' יב' חשוון ה'תשפ"א

גליון 107

נצור לשונך לשון הרע 'בלי כוונה'...

החפץ חיים מעורר על חובת ההזירות בכל דיבור ודיבור היוצא מהפה, כי אפילו אדם שלא התכוון לגנות את רעהו בדבריו, ולא אמר זאת מתוך שגאה וכו' אלא מתוך שחוק וקלות ראש, עובר על איסור לשון הרע. עוד כתב בהגהות באר מים חיים בשם רבנו יונה, שנגנשים על הפשיעה בלשון הרע אף שלא התכוון לבזות את השני, ולכן כל דיבור שביצא ממנו בסופו גנאי לשני, הרי הוא חייב אף אם לא התכוין לכך [אם לא היתה סיבה לחשש גנות ובזיון, אין כאן לשה"ח]. ובביאורים ומוספים (דרשו') מצינים, כי מטעם זה, המספר לשון הרע לתועלת (שמותר הדבר) צריך להקפיד שלא יהיו נוכחים בשעת הסיפור רק אלו שהדבר נוגע אליהם, ואם לא נזכר בכך עבר על איסור לשון הרע, כי בפשיעתו נגרם גנות לשני. וכן אם כוונתו היתה לתועלת, ולא התכוון האם אכן הדברים הם באמת לתועלת

כמבואר לקמן (ולשון הרע כללי י"א ס"א, וריביות כלל י"א ס"א), עבר איסור לשון הרע אף שלא התכוון לגנות, וזאת מצד פשיעתו שלא חקר והתכוון היטב. וכן מי שכותב לעצמו יומן אישי ובו חוות דעת על תלמידיו או על עובדיו, והשאירו פתוח על השלחן וראה זאת אחר, אף שלא התכוון לכתיבתו שיראו אחרים, בכ"ז פשע ובגרמתו הגיע גנות לשני, עבר על איסור לשון הרע.

שחותם האמונה של אבותינו הוטבע בנו. ומכאן לימוד גדול ביכולת לחנך את הבנים באורחות חיי התורה הק', אם נדע אנו לעמוד בניסיונות, אם נלמד להתגבר על קשיים ותאוות, כך גם בנינו ויכולו ליונק מידות אלו מאיתנו. כפי אשר יראה הילד את אביו או את אימו באורחות חיים ובהתנהגותם, כך זה ישתרש בו. עליו לזכור תמיד, כי ילד מפנים בדברים. ילד שרואה את אביו שאשמורות עיניו נעצמות מחרס כוח על הסטנדרט בשעות הערב, מצלם תמונה זו במוחו. רואה הוא את המאמץ האדיר שמשקיע האב, גם הוא בעתיד ינהג כן, ולוואי ונדע לחנך בנינו בדרכים אלו. וכפי שראינו אצל יוסף שדיוקנו של אביו היה חקוק במוחו. כשדמות האב הוא של קדושה, טהרה, זה ישתרש בבניו אחריו.

זכות וחובה עוצמה עבורנו לסגל לעצמנו נתיבות ישר ואורחות חיים בדרך הנכונה, להיותנו כח משפיע על עיצוב דמותם של בנינו היקרים, ובכח הרצון לעשות רצון ה' דייקא, נזכה לראות רוב נחת דקדושה כל הימים.

מאמר ודעת על פרשת השבוע, מאת רב ביהמ"ד שליט"א

תאונות הממון מורידה הכל לטמיון

בפרשת השבוע מתארת התורה הק' על המריכה בין רועי לוט לרועי אברהם אבינו שהובילה להיפרדות לוט מאברהם ומסעו לסדום.

וכך אומרת התורה: **"ויהי ריב בין רועי מלטה אברהם ובין רועי מקנה לוט והכנעני והפריזי אז יושב בארץ. ויאמר אברהם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובניך... הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי... וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כולה מרסקה... ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו..."** (בראשית ז', ז'-יב').

פרשה זו צריכה תלמוד. צריך להבין כאן מס' נקודות. ראשית, לכאורה, יש כאן סכסוך רועים על זכויות מרעה - אחד מני רבים. אולם אם כך הוא, מדוע מצייין הפסוק ש"הכנעני והפריזי אז יושב בארץ"? איזו משמעות יש לעובדה זו בהקשר לריב הרועים? ובעיקר, מדוע מקדישה התורה מחלוקת נכללית זו פסוקים מפורטים?

במדור מבוואר שלריב זה היה משמעות עמוקה. וכך לשון המדרש: **"רבי ברכיה אמר: בהמתו של אברהם אבינו היתה יוצאה זמומה (כדי שלא תרעה בשדות אחרים ותגדלם), ובהמתו של לוט לא היתה יוצאת זמומה. היו אומרים להם רועי אברהם: הותר הגזל? היו אומרים להם רועי לוט: כך אמר הקב"ה לאברהם: 'לזרעך אחו את הארץ והזאת! ואברהם פרדה רעה ואינו מוליד. למחר הוא מנזל, ולוט בן אדען וירושן. ואף הם הם אוכלים בשדות אחרים, משלהם הם אוכלים, ואין זה גזל. אמר להם הקב"ה כך אמרתי לו: 'לזרעך נתתי, אימתי? לכשיעקרו שבעה עממים מתוכה. 'הכנעני והפריזי אז יושב בארץ' - עד עכשיו מבקש להם זכות בארץ" (בראשית רבה מה, ה').**

וכשמבטנים בוכיבוז זה, קשה להבין כיצד לוט עושה קל-חומר פשוט: אפילו לשיטתו, שחשב שהוא הורש של אברהם, אבל אם הבעלים עצמו עדיין אינו מחזיק בנכס, כיצד יוכל הירש להחזיק בו?!

ויתרה מזו: כיצד אפשר לרשת כשהמוריש עדיין בחיים? כלום כבר מת אברהם ולוט ירשו פועלו וכי לא גרים בארץ עמים שונים, והם עדיין בעליה החוקיים? ובכלל, האם כבר נאמרה המילה האחרונה על ידי האלוקים? אמנם, נכון לעכשיו לוט בן אחיו, הוא הירש היחיד. אך האם לא ייתכן שתתקיים עוד הבטחת הירושה לזרעו של אברהם?

זאת ועוד: בפסוק כתוב **"ויסע לוט מקדם"** והלא כיכר הירדן הייתה במזרח של ארץ ישראל, א"כ היה צריך לומר ויסע לוט לקדם, ומהו מקדם?

והלא לא נסע אלא לקדם?
מכאן פירשו רבותינו: **"מקדם - הסיע עצמו מקדמונו של עולם. אמר: אי אפשי לא באברהם ולא באלוקיו"** (בראשית רבה מה, ז').

וצריך להבין כיצד תנדרדד לוט לכזה מצב נורא שאיבד את כל אמונתו? מה גרם לו ללוט פתאום לדזוף אחריו את כל מה שלמד בביתו של אברהם אבינו, ולהגיע עד כדי כפירה באמונתו? **"אי אפשי לא באברהם ולא באלוקיו"**?

זאת ועוד דרשו: **"ויסע לוט מקדם - שהוא נפרד תחילה"** (רש"י נזיר כג ע"ב). דהיינו, זריזותו המפתיעה של לוט לרעיונו של אברהם **"הפרד נא מעלי"**, מלמדת, שביקוש הפירוד קדם וקיון בליבו מעיקרא, אלא שעתה יצא לפומבי: וכמו שדרשו חז"ל **"בגמ' נזיר דף כג: עה"פ במשלי יח': 'לתאוה יבקש נפרד'**, - זה לוט". וכיצד ירד כך לדיוטא תחתונה?

הגאון רבי אברהם יפהן זצ"ל ראש ישיבת נוברדרוק בעל **"המסור והדעת"** מבאר יסוד עצום שבהיר וייתן תשובה לכל השאלות הנזכרות. ואלו דבריו:
"כאן הגענו לנקודת התפרה אשר בטבע האדם, העלוה להפר את כל ההשגות והשקולות. לוט סבל מחמת הממון, ומחלה נפשית זו היה בכוחה לקלקל את כל מה שהשיג... החמדה של לוט שטטשה את מבט האמת שלו..."

דהיינו, תאוות הממון שקיננה בתוכו של לוט גברה על כל מה שלמד והשיכיל אצל אברהם. לוט יכל להילוות במשנה שיניו אל צדיק אברהם, לראות את מעשי המופלאים וללמוד גם מתורתו - אבל ברגע שהדבר נוגע לכסף, לוט הנפך לאדם אחר. לא עניינו אותו לא קושיית ולא קל וחומר. וגם כאשר רצה אליו אברהם **"הפרד נא מעלי"** - לוט אינו מתעורר. הוא אפילו אינו חושש לעזוב את אברהם (ע"י זרה א', פד ע"ב).

לוט פזל, בעת הפרידה, אל עבר הבקעה המפתה ורצוצת: **"וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כולה מרסקה"** (פסוק י'). לוט הלך אחרי עניו. לא ההכרה המוסר הובילהו; העיניים שאינן שבעות מן העושר הקורץ בבקעה - הוליכוהו אל סדום ועמורה. על פי מה שלמדנו עד כה, מדוע **"ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן"** בדווקא?

התשובה היא אחת, פשוטה: **"כי כלה מרסקה"** (שם ו-יא). הכבשים שימינו שם יותרי! לוט אינו מחפש וירא שמים, אהבת הבריות, הכנסת אורחים וכז' - אלא כסף; וכסף - יש בסדום לרוב. וכפי שכבר אמרו חז"ל: **"שלא ישב בסדום - אלא מפני ממנו"** (ירושלמי, סנהדרין יח'). ישמע חכם ויוסיף לקח להיהרר מחמת הממון.

הווא עובדא סיפור לשולחן השבת

הסיפור המצמרר על ההלשנה, המחילה והנס הגדול!

"ב"לג בעומר תש"פ התקיימה חתונה, ובאותו זמן היה ראשית מגיפת ה'קורונה', הפחד והפאניקה ממנה הייתה נוראה איימה, וההמשלה אסרה על קיום חתונות עם הרבה משתתפים. אבל אנשים צריכים להתחתן, ובני הזוג התחתנו בשעה טובה, ובחתונה היה מספר אנשים מעל המותר, ולא בדיוק שמרו על הכללים".

"באמצע החתונה הגיע 'משטרה' וכשראה שיש התקהלות גדולה, ויש סכנה להתפשטות המגיפה, לקחו את 'החתן והכלה' ביחד עם 'אבי החתן' לתחנת המשטרה עד שלוש וחצי לפנות בוקר. למחר הלכסיר כמה צער ועגמת נפש נגרמו לכול המשתתפים, ובפרט להורי החתן והכלה, ועל כולנה 'החתן והכלה' שהיום השמח ביותר בחייהם הסתיים בצורה כל כך עצובה".

"בערב ראש חודש אלול תש"פ מתקשר בחור מישיבה חשובה לאבי הכלה, ואומר לו: **"אני בחור מישיבה פלונית, ואני אזל ממותודה שאני הלשנתי למשטרה על החתונה, לא עשיתי זאת מתוך רוע וזדון, אני אודה מתוך רצון למנוע את התפשטות המגיפה, וחשבתי שהמשטרה רק תפזר מטט את ההתקהלות, לא חשבתי שזה יסתים כל כך טראגי".**

"הבחור המשיך ואמר לו; אני בחור טוב, והיה לי בכל יום עשר הצעות שידוך טובות, ומאז שהלשנתי עליכם אין לי שום הצעת שידוך, ואני מרגיש שזה קפיאד ממכם. האבא התחיל לצעוק עליי; מושחת שכמותך, איך אני יכול לסלוח לך, כמה צער וכאב גרמת לי, בודאי שיש עליך קפיאד, אני לא מסוגל לסלוח לך. הבחור התחיל לבכות; מה יצא לך מזה שאני לא יקים בית? מה תרוויח מזה, לא חשבתי שככה יסתים הסיפור, אני מתחנן שתסלח. אמר לו אבי החתן; תתקשר אלי מחר".

"למחרת התקשר הבחור שוב, והאבא אמר לו; שהוא לא ישן כל הלילה, והוא ניסה לחזק את עצמו בספרי מוסר, ושיון לעצמו 'שאינו אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה', ואתה רק שליח של ההשגחה העליונה, והכל זה הקב"ה, אני מוחל לך. הבחור שמח, אבל האבא אומר לו; יקירי, עדיין לא התחלת, אתה צריך לפייס גם את הבן שלי, הוא פגוע הרבה יותר ממני. הבחור התקשר אל החתן, ומייד כאשר החתן שמע כמה מדובר, התחיל לצעוק עליי; מושחת שכמוך, מגיע לך לא להתחתן, אל תתקשר אלי יותר".

"הבחור התחיל לבכות בכי תמרורים, ואמר לו; הגמ' אומרת: 'כל שחברו נענש על ידו - אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא'" (שבת קמט); מי שלא מוחל לאחרים, הקב"ה גם לא מוכן למחול לו, אני מתחנן אליך שתמחל לי, מה יצא לך מזה שאני ימות ערירי, החתן שצערו של הבחור וחרטת האמת שלו ננעה בליבו הסכים כסופו של דבר למחול לו, אבל, אמר לו החתן, כל הצער שלי אינו אלא 'אחד משישים' המצער של הכלה, היא עדיין בוכה מהטראומה והצער של החתונה שלה שנהרסה, אתה צריך לפייס אותה".

"הבעיה הייתה שהיא לא הייתה מוכנה אפילו לדבר איתו בטלפון, כל כך הייתה פגועה, ולא הייתה מוכנה לשמוע בשום אופן, עירבו את רבני הקהילה של הכלה, ולא נחה דעתה עד שהראו לה את דברי הזוהר הק' (פרשת מקץ, דף רא:). שם מסופר כי רבי אבא היה יושב בפתח שער העיר לוד, ראה אדם אחד שהיה בא וישב על גל של אבנים שנתלקט ובלט מהארץ באפנות ההר, והיה עייף כן הדרך וישן עם על הגל. לפתע ראה רבי אבא שנשח אחד בא אל אותו אדם להזיקו, ויצאה חתיכת עץ משורש אילן ונפלה על הנחש והרגה אותו, כשנתעורר אותו אדם משנתו ראה את הנחש המת, הזדקף אותו האיש וקם, ואז נפל הגל של האבנים לתחתית ההר וניצל אותו אדם. שאל אותו ר' אבא, כמה זכית שהקב"ה עשה לך שתי ניסים, הרי הקב"ה לא עושה סתם ניסים ללבן אדם".

"אמר לו אותו האיש, מימי לא עשה לי אדם משחה רע - ולא נתפסיתו עיני, ואם לא יכולתי להתניס עימי, לא עליתי למיטתי עד שמהלתי לו ולכל אלו שציערו אותי, ולא חששתי יותר לאותו רע שעשה לי, ולא די לי בזה, אלא, שמאותו היום השתדלתי לעשות איתם טובות כדי שלא יחשבו שאני שונא אותם. בכה רבי אבא ואמר ראי הוא אותו האיש שיעשה לו הקב"ה נס על נס"

"כשראה הכלה את דברי הזוהר, ואחרי חרטת האמת של הבחור, נכמרו רחמי הכלה ואמרה; מה אני ירויח אם אותו האיש יסבל בגללי, הרי גם אני עצמי יפסיד שאני ידחה ממחיצתו של הקב"ה, ומחלה לבחור". מספר המשפיע **"בערב ראש השנה תשפ"א נסעו הזוג הצעיר ברכב, והרכב עבר תאונת דרכים קשה והתהפך שבע פעמים. כוחות ההצלה שהגיעו למקום ראו את הרכב מרוסק לשברי שברים, היו בטוחים שאין את מי להציל, אבל... הזוג עמד ליד הרכב השבור ללא שום טיפת דם".**

"המשיך המשפיע שליט"א: "שאלו אותם; איך יצאתם? ענו הזוג ואמרו; אין לנו מושג איך, אבל פענו מהחלון ומצאנו את עצמנו ב' מיילך- כנראה שכל הסיפור של החתונה והמשטרה היה ניסיון מהשמים לראות אם הזוג יתעלה על הפגיעה הקשה, וימחלו לאותו בחור, ובזכות שעמדו בניסיון הקשה, ניצלו חייהם".

עיון ודעת

הרב יובל מור עבריה

תפילה על חולה שהביא על עצמו את החולי בפשיעה

שאלה: יש לזון, אדם שפשע ולא הלך עם מסיכה ונדבק בניגף ה'קורונה', האם צריך להתפלל עליו שיקום מחוליו או לא?

תשובה: הנה פורסם בשם הגאון רבי יצחק זלברשטיין שליט"א שנשאל כך: בבית כנסת מסוים נאמרים פרקי תהילים על חולים, על ידי תלמיד חכם צדיק, ורבים מגישים לו שמות שיתפלל עליהם. אחד המתפללים שאינו בקו הבריאות, מגיע לבית הכנסת ללא מסכה על פניו. גם כאשר פנו אליו כמה מהמתפללים וגם התלמיד חכם המדובר, וביקשו ממנו שיעטה מסכה על פניו, הוא סירב בכל תוקף. אמר לו התלמיד חכם: הרי אתה מאבד עצמך בדיים. אל תבוא אליי שאתפלל עליך.

לאחר מספר ימים אכן חלה אותו אדם בקורונה, ואף אושפז במצב קשה, ובני משפחתו פנו אל אותו תלמיד חכם בבקשה שיתפלל עליו בזמן הבריתות שהוא עורך. ענה להם שהוא לא רוצה להתפלל עליו כי זההרנו אותו שהוא מאבד עצמו לדעת ושלא יבוא אלי אם הוא יחלה. האם מחובתי להתפלל על האיש שהתהלך ללא מסכה בבית הכנסת. והשיב דאדם הפוגע בעצמו אין צריך להתפלל עליו, ואין לו לברך הגומל. אבל אם לפני פעולתו הקיצונית הוא היה במצב קשה, או שהיה חולה, יש להתפלל עליו, ע"כ.

ונהג יש להשיב על דברים אלו (אם אכן נאמרו בשמו) מכמה אפיון. חדא, דמי שאינו הולך עם מסכה, הוא מורה היתירא וחושב שלא יקרה לו כלום אחר שיש כמה שלא מקפידים על מסיכה ולא קורה להם כלום. ודמי למה שכתב מרן החיד"א במחוקי ברכה (סי' ר"ט סק"ב) בשם תשובת מר אביו הגאון רבי יצחק זרחיה איזולאי ז"ל, אודות מה שנשאל מהגאון רבי אליעזר נחום ז"ל, בשאלת חלום, בענין הארבעה שנכנסו לפרדס שהוא מקום סכנה (שהרי בן עזאי הציץ ומת, וכן זומא הציץ ונפגע), האם רבי עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום היה חייב לברך הגומל, וכן יצחק אבינו שניצל מהעקידה, האם נתחייב בברכת הגומל, כיון שהגיע לסכנה וניצל ממנה, וכן כהן גדול שהיה נכנס ביום הכפורים לקודש הקדשים, במקום אש להכתב בשלום, האם יברך הגומל בצאתו בשלום מן הקודש. והשיב, כי מעולם לא תיקנו חכמים לברך הגומל אלא דוקא על צרה הבאה לאדם בעל כרחו ושלא מדעתו, ונעשה לו נס, שאז חייב לברך, כאותם ארבעה שצריכים להודות, תבשוש ים יסורין מדבר, סטימנם: וכל החי"ים יודוך סלה. ישורדי הים בעל כרחם צריכים לעבור בו לצורך פרנסתם וכיוצא בזה, וכן הולכי מדברות בעל כרחם הם צריכים לברך במדבר הגדול. מה שאין כן אדם העושה דבר מרצונו ומכניס עצמו לסכנה אין צריך לברך וכ'.

והגאון רבי אליעזר נחום חזר והשיב על דבריו, שאף על פי שהארבעה שנכנסו לפרדס אין הדברים כפשטם, מכל מקום כיון שהתעמקו במחשבתם ונכנסו למקום סכנה פשוט שחייבים לברך הגומל כשיצאו בשלום. וכן הכהן הגדול פשוט שהיה מברך הגומל בצאתו בשלום מן הקודש, כיון שניצול ממקום סכנה. ולאכארה הנידון שלנו שנוי במחלוקת הרבנים הנ"ל, שהעושה מדעתו ורצונו להיכנס במקום סכנה, לדעת רבי יצחק איזולאי, אין לברך הגומל, ולדעת רבי אליעזר נחום צריך לברך.

וכתב מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בספרו חזו"ע (ברכות, עמ' שע"ה בבאורים) דיש לדחות שבידונן שלנו לכל הדעות צריך לברך, כיון שמעולם לא חשב קהל על חוסר זהירות ופול למשכב ויחלה, והנסינו הורוה שכמה פעמים עשה כן ולא קרה לו מאמה, ולא בריא היזק כלל, לכן יש לברך הגומל כשניצל מהמחלה. ומה שאין כן בנידון ארבעה שנכנסו לפרדס, שבודאי הכניסו עצמם למקום סכנה, כמו שאירע לבן עזאי ולבן זומא, ע"ש. והכי נמי בבדון דידן דלא ברי היזק ולא חשב שיקרה לו מאמה כי הנסינו מורה שבם שיש שהולכים ללא מסיכה ולא נפגעים, ולכן יש להתפלל עליו.

וע"ע שו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר (חאו"ח סימן כט. והו"ד בחזו"ע שם שעז בבאוי) בתשובת הר"ג רבי משה יעקבזון, שכתב, שמי שניסה לאבד עצמו לדעת על ידי שהפיל עצמו לים וניצל בנס, אינו יכול לברך 'הגומל', כי מבוואר בפירוש רש"י פירשת צו (ויקרא ז, יב), אם על תודה יקריבנו, שזהו על הודאה של נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדברות ותבשוש בבית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות לה', שנאמר בהם (תהלים קז) יודו לה' חסדו, ויבחו זבחי תודה. ובודאי שלא יוכל מי שניסה לאבד עצמו לדעת, והכסיל עשה כפושע ישראל בגופו, להביא קרבן תודה על מצלתו, ש"זבח רשעים תועבה". ואם כן, ברכת הגומל שבאקום קרבן תודה אינו רצוי לברך.

המשך בעמ' 5